

דף פרפראות לפרשת: בא

לזווג הגון: דוד בן אורה ני"ו להצלחת: אבישלום בן רחל הי"ו | שמעון בן יתא הי"ו

"עד מתי מאנת לענות מפני..." (י, ג)

ישנן עבירות חמורות שעל העובר עליהן נאמר: "אין מספיקין בידו לעשות תשובה", זאת אומרת סוגרים לפניו כל דרכי התשובה. בכל זאת אם הוא מתבונן במצבו והמיואש, רואה כי תהום פעורה לפניו ואין לו מנוס ומפלט, כל האפשרויות להצלת נפשו נמנעו ממנו, ולבו נשבר בקרבו ונעשה שפל בעיניו, השם יתברך מרחם עליו ופותח שער מיוחד לתפילותיו ותחנוניו, כמו שאמרו חז"ל "חותר חתירה מתחת כיסא הכבוד לקבלו בתשובה". שפלותו והכנעתו סוללות לו את הדרך לתשובה במחירת, לפי שהדרך הרגילה חסומה לפניו. אבל אם "מאנת לענות מפני", אם גם שברון הלב וכניעה על שאין מספיקין בידך לעשות תשובה אין לך, אז אפסה כל תקוה ונשאר ה"אין מספיקין". (ישמח ישראל)

"כי חג ה' לנו" (י, ט)

פרעה לא הבין אם הולכים לזבוח ולעבוד את ה' שילכו רק הגברים שיכולים לעבוד "לכו נא הגברים ועבדו את ה'" למה צריכים כולם ללכת? זהו שענה לו משה כי חג ה' לנו. אם המטרה הייתה בשביל לעבוד את ה' כי זה חג בשבילו - אתה צודק רק הגברים צריכים ללכת. אבל מכיוון שה' אמר שחג לנו ממילא כולם חייבים לבוא.. (ספר דברי ירמיהו)

"ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו..." (י, ט)

פרעה אמר למשה רבינו ע"ה שאין הדרך של קטנים לזבוח זבח ולכן הם צריכים להשאר במצרים, ועל זה השיב משה בנעוריו ובזקניו נלך וכו'. ולכאורה קשה מה תשובה יש בדברי משה הרי זה מה שטען פרעה? וזה קשה גם כן על בקשת פרעה "צאנכם ובקרכם יוצג" (ישאר במקומו) ועל זה אמר משה "גם מקנינו ילך עמנו" וזה קשה כי פרעה ביקש שלא ילכו הצאן ומה השיב משה שהם כן ילכו,

אבל ההסבר הוא שמשה רבינו הסכים עם פרעה שבאמת הקטנים וכן הצאן לא צריכים ללכת עם כל כלל ישראל, אבל זה אמר משה דאף שהוא מוכן להשאיר אותם אבל הם לא מסכימים כיון שרצונם הגדול של כל כלל ישראל להתקרב להקב"ה משפיע אף על הילדים הקטנים וכן אף על כל הצאן וזהו הכל בגלל הרצון של הגדולים זהו אף משפיע על כל הקטנים, וזהו מה שאמר משה לפרעה שכולם ילכו. (חתם סופר)

"כאשר אשלח אתכם ואת טפכם" (י, י)

כאשר אשלח אתכם ואת טפכם! בלשון שאלה ותמיהה - אם אשלח אתכם ואת טפכם גם יחד, הלא הטף יטריד ויבלבל אתכם מעבודת הבורא! ועל זה השיב משה כי חג ה'"לנו" - עבודת שמחה, והיא נעשית בהקהל, עם כל בני המשפחה! אם כן, אמר פרעה, "ראו כי רעה נגד פניכם", דעתכם ודאי לברוח מעבודתכם, כי אם לא - שמחה כזו, שנעשית רק על ידי בני חורין, מה זו עושה?! (ומתוק האור)

"דבר נא באזני העם וישאלו וגו'" (יא, ב)

"אין נא אלא לשון בקשה אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב כדי שלא יאמרו אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם". רש"י. וכבר צווחו קמאי וכי בלאו הכי אין הקדוש ברוך הוא צריך לקיים את דבריו, ורק משום שלא יאמר אברהם עליו לקיים את דבריו? עוד יש לדקדק, מאי האי דקאמר "שלא יאמר אותו צדיק וכו'" הלא בלאו ביזת מצרים היה להם רכוש גדול בביתת הים.

אלא י"ל דבאמת קאי בהטחת הקב"ה של רכוש גדול על ביזת הים, אלא שאין ראוי לקרותו רכוש 'גדול', רק אם הוא גדול בהשוואה לגבי דבר אחר. זהו שאמר הכתוב "שלא יאמר אותו צדיק" שהגם שהיה להם ביזת הים מ"מ לא קיים בהם רכוש 'גדול' כי אין נדע כי גדול הוא, ולכן ציוה ה' שיהירם על ביזת מצרים כי לעומת ביזה זו אכן יחשב ביזת הים לרכוש גדול... (בנין אריאל, בית מועד)

צעד קטן משפיע בגדול!!

"ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערביים" (יב, ו) - שעת בין הערביים נתפסת בעינינו כשעת דמדומי חמה, לפנות ערב, בטרם שקיעה. אבל אין זה כך. קרבן תמיד של בין הערביים, מוקרב בשש שעות ומחצה, כלומר מיד לאחר חצות היום, ותיכף לאחריו מקריבים את קרבן הפסח, שזמנו בין הערביים. הגאון רבי משה שמעון זצ"ל, רבה של פייטסבורג, ראה בכך את ולקח מאלף. הוא אמר: נכון הוא, שבשעת הצהריים, מיד לאחר חצות היום, עדיין קופחת השמש במלוא עוזה, והחום לוהט. אבל כבר נעשה הצעד הראשון לקראת השקיעה. הכל יודעים שהערב מתקרב, ובסופה של הדרך תשרור חשכה נוראה.

משל למה הדבר דומה, לאינייה השטה בלב ים. עת הקברניט יודע, שאם ייסע בכיוון מסוים, לפי המצפן ויקפיד לשייט במעלה פלונית, יגיע לנמל, מחוז חפצו. הוא אחז בהגה ביד אמונה, אבל לא הקפיד לדייק ככלות הכל, מעלה אחת פחות או אחת יותר, מה? הוא סטה בשבירר מעלה, אבל הקפיד לשייט בקו ישר. בתחילה הייתה הסטייה קלה ובלתי מורגשת. באמת שלא הייתה משמעותית. אך כעבור כמה מילין, הפריד מרחק ניכר בינו לבין המסלול הנכון. ככל שהרחיק, הלך המרחק וגדל. בסופו של דבר, לא זו בלבד שהחטיא את נמל האי שאליו בקש להגיע, אלא שהחטיא את האי כולו, והמשיך לשייט במרחבי הים, תועה ואובד דרך, עד שכלתה הצידה ואולו המים, וכל יבשה לא נראתה באופק. כל דרך תועה, מתחילה בסטייה קלה. הצעד הראשון אינו מורגש. הוא צמוד כמעט לדרך הישרה. אבל המרחק הולך וגדל עד הניתוק המוחלט, ואבדן הדרך. לפיכך אמר המדרש: "ויהי ערב אלו מעשיהם של רשעים". אנו רואים אותם ברשעותם, בשיא החשכה והאופל של מעשיהם. אבל עלינו לדעת, שדרכם התחילה בסטייה הראשונה לעבר האופק, בצהרי היום, כאשר נטו אל "בין הערביים". אשרי מי שמפקח על צעדי, ושב מבעוד מועד אל המסלול הנכון, אל הדרך הסלולה. (חקר דעת)

כל אחד והמושגים שלו!!

"וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב" (יא, ב) - בהגיע מועד הגאולה, אמר הקב"ה למשה רבינו: "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב". אמרו חכמינו ז"ל (ברכות ז.) אין נא" אלא לשון בקשה, שלא יאמר אותו צדיק (אברהם אבינו): "ועבדום וענו אותם" (בראשית טו-יג) קיים בהם, "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (שם) לא קיים בהם. וכבר התעוררו המפרשים להקשות: וכי לולא תרעומתו של אברהם אבינו, לא היה הקב"ה מקיים, חלילה, את דברו, אלא, משל למה הדבר דומה? לשני מלכים שנלחמו זה בזה. דם רב נשפך, מערכות רבות נטשו, והמלחמה לא באה לידי הכרעה. החליטו המלכים לבחור איש חיל מכל מחנה. השנים יאבקו, והמנצח יכתיר את מלכו בניצחון וינחילו עטרת תהילה. בחרו בשדה ההאבקות, וכרו בפאת השדה בור עמוק. מי שיגבר על רעהו וישליכו הבורה לו הניצחון. ישבו המלכים על בימות שניצבו בצד השדה, והשקיפו על ההאבקות. נאבקו השניים בכל כוח, עד שהאחד גבר, ונשא את יריבו וקרב עמו אל הבור. ברגע האחרון נחלץ הלה, התעשת, הניף ידיו והפיל את יריבו הבורה, מהעבר האחד נשמעו תשואות, מן העבר השני אנקות צער. קרב המנצח אל מלכו לקבל את ברכתו על הניצחון שהנחיל לו, אבל המלך היה חיוור כסיד. בקושי העלה חיון על פניו. "אני מודה לך על ניצחונך", אמר, "אבל לא אחל לך על רגעי החרדה הנוראים. לא אסלח לך על שאפשרת ליריבך לגבור עליך ולשאתך עד לשפת הבור באותם רגעים איומים, חששנו כי נכשלו ונאבדנו, כי הפסדנו והובסנו".

הנמשל: הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה, "גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". זה יעד להם הקב"ה בבית הים. לפיכך, לא היה צורך לצוות על העם לשאול כלי כסף וכלי זהב, כי הם עתידים לנחול את ביזת הים בלא כל טורח. אבל אברהם אבינו לא בא בסוד התוכנית, ועלול הוא להצטער בראותו את בניו יוצאים ממצרים בלא הרכוש הגדול. לפיכך, ציווה הקב"ה על ביזת מצרים, כדי להפיס ולהניח את דעתו. **תשובה נוספת** על אותה שאלה, ועמה משל, בעל חנות הוצרך לנער שליח לשאת משלוחים לבתי הלקוחות. הימים ימי חופשה מלימודים, והוא הציע לבנו של מוכר לעבוד בשירותו תמורת שכר נאה. שמח הנער הצעיר להצעה, עבד בנכונות רבה, ובסוף השבוע הושיט לו בעל החנות את שכרו בשטר בחתימת ידו, צ'ק עובר לסוחר. סירב הנער לקבלו. נגע המעביד וקבל בפני מוכרו, אבי הנער: "הנשמע זאת, לסרב לקבל שטר עובר לסוחר", אמר לו האב: "אל באפך. אנו המבוגרים, סוחרים בשטרות, אבל הנערים אינם מכירים אלא במטבעות. עליך להבין לרוחו של הנער הרגיל במטבעות קטנות, ולשלם בהן את שכרו".

הנמשל: כי באמת "הרכוש הגדול", שהובטח ליוצאים ממצרים, היה רוחני הזדככות שתביאם למרגלות הר סיני ולקבלת התורה, שאין רכוש גדול ממנה. אבל אברהם אבינו, האב הרחמן, עמד וטען: "ועבדום וענו אותם קיים בהם", והעבודה והעינוי שחקו את מושגיהם הרוחניים ודרדו אותם למ"ט שערי טומאה, ומעתה אינם מסוגלים להבין, שהרכוש הגדול יקוים בהם ברוחניות גרידא. ובעיניהם ידמה כי "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם", במושגיהם. על כן, ניתן להם גם רכוש גשמי רב ועצום. (אמת ליעקב)

הצלחה של הדורות הבאים תלויה בך!!

"ולמען תספר באזני בנך וכן בנך" (י, ב) - הסיפור אירע לפני למעלה מ- 70 שנה. השלג נערם לגובה 80 ס"מ! סופת שלגים השתוללה בצפון אמריקה, הטמפרטורה בחוץ עמדה על מינוס 20 מעלות! הרחובות היו ריקים מאדם. גם בישיבת "תורה ודעת" נשארו תלמידי הישיבה בחדרם בלי יכולת לצאת מהפנימייה אל עבר בית המדרש השוכן במרחק מה מהמקום. כעבור יומיים של מצור החלו שלושה בחורים מהישיבה לדאוג: מחר השיעור כללי של רה"י, רבי שלמה היימן, מה יעשה ראש הישיבה? ידועה הייתה מסירות נפשו להרבצת תורה, ובוודאי גם מחר יגיע לישיבה במסירות נפש, בשלג ובקור, אך הוא לא ימצא שם איש. החליטו השלושה: גם אנו נמסור נפש ונגיע לשיעור. בקשיים גדולים הם צלחו את דרכם בשלג, והגיעו לבית המדרש ריק מאדם. המתינו השלושה, והנה בדיוק בזמן הקבוע הם שומעים את קול פסיעותיו של רה"י מגיע כשכולו לבן, נוטף פתיתי שלג, אך פניו מאירות. הביט ראש הישיבה בחיך בשלושת הגיבורים, פסע אל מדרגות ארון הקודש, ופתח את השיעור כרגיל. הוא מסר את שיעורו כאילו הוא עומד בפני מאות תלמידים. פניו האירו כלפידים, ורידי מצחו האזימו ממאמץ מחשבתי, מידי פעם דפק בחוזקה על הסטנדר, כל כולו אש להבה. בסיום השיעור נגשו הבחורים אל רה"י ושאלוהו: "מדוע התאמץ הרב כל כך, הלא רק שלושה בחורים אנו. יכולנו להקשיב גם אם היה לוחש?!" הרצין ראש הישיבה והשיב: "אתם חושבים שאני מוסר את השיעור לכם בלבד? אני מוסר בידכם את לפיד התורה! לכם, ליליכם, לנלדיכם וצאצאיכם, לתלמידים ולתלמידי תלמידים. אם לא אצעק, איך הם ישמעו?". נאמר בתורה: "למען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתני אשר שמתו בו, וידעתם כי אני ה'" (שמות י', ב'). מדוע התורה לא מסתפקת שרק האב יספר את אשר קרה במצרים, והחיוב מוטל גם על הסב? התשובה היא שהעברת לפיד האמונה מאב לבן תלויה בכך שהאב רואה בבנו את בבואתם של נכדו ונינו. אם יעבור המסר היהודי באופן הנכון, בעוצמה, בחום ובאהבה, תהיה הצלחה לא רק עם הבן, אלא גם עם הדורות הבאים.

במי אתה בוחר?!

"וידעתם כי אני ה'" (י, ב) - הידיעה כי אני ה' פוטרת את כל המצבים ובכל הזמנים. 'המגיד מדובנא' נשא משלו לשלושה רעים שעמדו ושוחחו ביניהם, תוך כדי שיחתם השקיף אחד מהם במשקפת שהיתה בידו, וראה שבמרחק יש התקהלות של אנשים, וסיפר לחבריו. לאחד מהם היה כלי רכב, עלו כולם על רכבו ומיהרו לנסוע אל מקום קיבוץ האנשים. בהגיעם למקום ראו שהקהל עומדים בחצרו של המלך, שם נמצאת בתו היחידה על ערש דוי, כשהרופאים העומדים בסמוך למיטתה אומרים שנתרו לה דקות ספורות לחיות. מיד התקרב השלישי שבחברים שהיה רופא מומחה נתן לה כמה מסמי המרפא שלו וראה זה פלא, הבת התעוררה וחייה ניצלו, בשובה לבריאותה האיננה. פנה המלך אל השלושה והודה להם עמוקות שבזכותם נרפאה בתו, והוסיף ואמר שהרי הוא נותן את בתו לאשה למי שהציל את חייה. פרצה תגרה ביניהם כשכל אחד טען שלו יאתה תהילה להיות 'חתנא דבי מלכא', הראשון נימק שלולא המשקפת שלו לא היו רואים כלל את ההתקהלות, וכלל לא היינו מגיעים הנה. השני אמר, הרי אני הבאתי ברכבי את כולנו אל המקום הזה. השלישי אמר כי הוא זה אשר ריפא אותה בפועל. בראות המלך שכל אחד טוען שהכתר שלו, שלח להחיש את בתו וביקש ממנה שתחליט למי רוצה להינשא. השיבה הבת שאכן כולם שווים לטובה, ולכולם חלק ונחלה בהצלת חייה, אמנם, בכל זאת ברצוני להינשא לרופא, וכל זאת למה, כי אף שאלו השניים האחרים נטלו חלק ברפואתי, מכל מקום אם חלילה שוב אחלה לא יאה בידם לרפואתי, משא"כ אם הרופא יהיה עמדי הרי יאה בידו שוב לרפא אותי. עפ"ז אמר 'המגיד מדובנא', כי הנה אמרו חז"ל (קידושין ל'): 'שלושה שותפין הן באדם, הקב"ה, אביו ואמו, והנה אף שאת כל חייו חייב האדם לאביו ואמו שהם הביאוהו לעולם, אך אדם אשר יש לו ידיעה בינה והשכל הרי הוא בוחר בהקב"ה להיות קרוב אליו בכל מקום, כי הרי הקב"ה הוא 'כל יכול', והוא אשר בידו תמיד להושיעו מכל צרה וצוקה.

לנהוג באחריות!!

"ואני קרבת אלוקים לי טוב" - חושך שקט של שלוש וחצי לפנות בוקר, זעקה מפלחת את השקט. לוקח מעט זמן כדי להתפכח מהחלום ולהבין שהזעקת הוא אחר מאשר ילדך שאתה אוהב... ילדך שהינך מחבב, דואג לו תדיר, דווקא עכשיו בשקט ובשלוה, ברגעים המתוקים 'מציק' לך, מטריד את מנוחתך, מפר את שלווותך. אתה מנסה להתעלם, חושב אולי בכל זאת זהו המשך של החלום, אך הייבבות רק מתחזקות, ומתגברות. אין לך ברירה, אתה מוכרח לפעול... כעת, עומדות בפניך שלוש אפשרויות: אתה יכול להתעלם, להתכסות היטב בשמיכה, להטביע את אוזניך בתוך הכרית ולא לשמוע יותר את הזעקות קורעות הלב. אתה עלול חלילה גם לקום אל בנך ולהוכיח לו בצורה פיזית מי כאן מחליט מתי הוא זמן שינה ומתי זמן יבבה. גש אליו והבהר לו בצורה של "חכמת כף היד" על "חכמת הפרצוף" שכעת י-ש-ג-י-ים ששששש... ואין אף אחד שטיירי את מנוחתך ויציק לך. אתה יכול גם להנהיג באחריות, לקום כמו אבא מסור, להרים את בנך היקר ולשאלו אותו בניגון של חמלה ומתפתיה למה הוא בוכה. להרהר בעצמך מה בעצם יקירי רוצה ממני, איו תגובה תרגיע אותו, ולמה הוא מצפה, בוודאי יש סיבה לבכי, סיבה לכך שילדי העייק אותי. אתה תרגיע אותו, תדבר בשפתו, תגיב לבקשתו בהתאם, ותייחס לו חשיבות מרבית. כיצד אנו נוהגים כשבורא עולם מאותת לנו וקורא לנו?

גורל החיים בידך!!

"בנערינו ובזקננו נלך" (י, ט) - מסופר שבעיירה קטנה ברוסיה, התנהל בבית הכנסת המקומי "חיידר" לילדים. בין הילדים היה ילד שהרבה להפריע. מדי יום ביומו היה ממציא תעלול חדש אשר הוציא את הכיתה משלוותה. באחד הימים השכים הילד מוקדם בבוקר, לקח תיש צעיר והביא אותו לבית הכנסת. הילד השובב החביא את התיש בתוך ארון הקודש, מאחורי הדלתות הסגורות. כאשר הגיעו 'המלמד' ותלמידיו למקום, קולות הילדים הפחידו את התיש הכלוא, ועד מהרה נשמעו געיות נואשות מתוך ארון הקודש. הילדים נבהלו והחלו לבכות, בצעדים מהוססים פסע 'המלמד' לעבר ארון הקודש ופתח את דלתות הארון... תיש צעיר התפרץ מתוכו וכמעט התנגש בו והפילו ארצה! מסביב השתררה מהומה רבתי, כשהילדים מאבדים את עשתונותיהם, מתרוצצים אנה ואנה ונסים על נפשם. לא נדרש זמן רב כדי לברר מי אשם. 'המלמד' הכועס אחז בילד ולקח אותו עמו אל הרב המקומי. הרב נזף בילד והוכיחו על הפרעותיו החוזרות ונשנות, ובמיוחד על מעשהו האחרון שהגדיש את הסאה. הוחלט לסלק את הילד מן 'החיידר' אחת ולתמיד. הילד השובב פנה אל הרב ברצינות שאינה אופיינית לגילו הצעיר: "רבי, אם אתה מסלק אותי, אתה מסלק גם את בני, את נכדי ואת ניני עד סוף הדורות". הדברים הדהימו את הרב. מילים כאלו מפי אותו ילד, הייתה בהם ראייה מעמיקה הרבה מעבר לגילו. חשב הרב מעט, והחליט שיש להעניק לו הזדמנות נוספת ולקבלו חזרה ללימודים.

הילד היהודי הוא הפוטנציאל היחיד להעברת המסורת וערכי התורה לדור ההמשך. הגישה אל אוזנו, אל ליבו ואל נשמתו של הילד צריכה להיות בפרספקטיבה של דורות!! לא רק הילד עומד כאן, כי אם כל הדורות הבאים אחריו. מסר זה חשוב הוא גם לילד עצמו! כאשר הוא מגיע אל גיל הבחורות, גיל הבחירה בהמשך דרכו, על ההורים להבהיר לו: עליך להפנים את העובדה כי בהחלטותיך הנוגעות לעיצוב חיך הרוחניים, אתה חורף גם את גורל ילדיך ונכדיך ונינך לדורי דורות. במשך שלושת אלפים ושלוש מאות שנה, עובר לפיד האש של מסורת התורה והאמונה מאב לבן עד אליך. הוא מגיע במסירות נפש בל תתואר. אבותיך הקריבו את חייהם כדי שהלפיד יעבור הלאה. אנא ממך, בפרשת הדרכים שהנך ניצב כעת, ראה את דור העתיד אל מול עיניך, היה גם אתה חלק מהעברת לפיד האש הנצחי, ללא כל סטייה או שיבוש.

רעיון מהפרשה

אלה שהתמזל מזלם והם עובדים בתחום שהם אוהבים, יש להם גם ספוק וגם משכורת. הם לא נאנחים כאשר הם יוצאים לעבודה... בפרשתנו מסופר כיצד לפני מכת הארבה נשבר פרעה ומוכן לשלוח את ישראל למדבר לעבוד את ה', אך להפתעתו הוא מגלה שלעבודה הזו הם מתכננים לקחת אפי' את הילדים הקטנים. פרעה אינו מבין, מה הקשר בין ילדים ועבודת השם? אך זה ברור מאד, עבודת ה' מזינה אותנו רגשית וממלאת אותנו. את זה לא נמנע מילדנו!

אקטואליה בפרשה

מכירים את האנשים שמכורים למשהו? זה יכול להיות מוזיקה, ספורט, או כל דבר אחר, כל מילה שניה ולא חשוב על איזה נושא תדברו איתם תתחבר לנושא שלהם... בפרשתנו התורה מצוה אותנו את מצוות התפילין כאשר המטרה שלה היא 'למען תהיה תורת ה' בפיך' כלומר, התורה צריכה להתחבר לנו לכל דבר בחיים. ואיך התפילין גורמות לכך? הם פשוט מפעילים את שני המנועים המרכזיים שלנו, המח והלב. הראש כנגד המח והיד כנגד הלב...

נקודה למחשבה:

בפרשתנו מקבלים המצרים את אחד המכות האחרונות מכת חושך... ולכאורה מה המכה הגדולה בחושך?! ואומרת התורה "ולא ראו איש את אחיו..." "החושך הגרוע ביותר הוא כאשר איש אינו רוצה לראות את אחיו בצערו ולהושיט לו יד לעזרה, ומעידה התורה בהמשך הפסוק "ולא קמו איש מתחתיו" כאשר האדם מתעלם מצערו של חברו הוא בעצמו לא יכול למוש ממקומו... יה"ר שזוכה לברכת התורה, "ולכל בני" היה אור בכל מושבותם."

הפתגם: הזמן לא עושה את שלו, אלא הוא נותן לך הזדמנות לעשות את שלך!

~ חודש טוב ושבת שלום ומבורך ~